STANDPUNT STAGES IN DE ZORGSECTOR

Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS)

VVS

COLOFON

Vlaamse Vereniging van Studenten

02 893 24 84
Nijverheidsstraat 10
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Julien De Wit, voorzitter VVS 2023-2024

Publicatiedatum

December, 2023

Contactpersoon

Robbe Van Leemput

Auteurs

Robbe Van Leemput

Dossierbeheerder

Eva Druyts & Lynn De Palmenaer

Goedgekeurd op

14 December 2023

Eindredactie

Robbe van Leemput & Eva Druyts

Vormgever

Janne Wittoeck

Code Standpunt

2023/J

Website: www.vvs.ac
Facebook: @VVStudenten
X: @VVStudenten
Instagram: @VVStudenten

INHOUDSOPGAVE

Colofon 2

Aanbevelingen 4

Inleiding 9

Oorzaak 10

Good Practices 12
Financieel 12
Melding van grensoverschrijdend gedrag in ruimere betekenis 12
Bevragingen 13
Kwaliteitswaarborging 14

Problemen en aanbevelingen 16
Meldingspunten 16
Bevragingen 18
De rol van stagementoren 21
Hoge werkdruk op de stageplaats 22
Kwaliteitswaarborging op stage 24
Minimumvoorwaarden voor iedere stagiair 26

AANBEVELINGEN

DE VLAAMSE VERENIGING VAN STUDENTEN (VVS) VRAAGT VOOR ALLE STUDENTEN BINNEN DE ZORG:

Meldingspunten

1. Onderwijsinstellingen dienen studenten uitvoerig te informeren over toegestane gedragingen tijdens stages, de definitie van professioneel gedrag, en wanneer er sprake is van het overschrijden van professionele grenzen;

2. Onderwijsinstellingen moeten studenten heldere richtlijnen verstrekken over waar en hoe ze problemen kunnen melden;

3. Zowel onderwijs- als zorginstellingen dienen een kwaliteitsvol en neutraal contactpunt te faciliteren, bij voorkeur de ombudsdienst of een ander vertrouwenspunt. We pleiten niet voor een nieuw overkoepelend meldpunt, maar wel voor duidelijkere communicatie over en een visuele weergave van reeds bestaande meldpunten, bijvoorbeeld via een flowchart;

4. Informatie over meldpunten en een duidelijke uitleg van de meldingsprocedure moeten een vaste plek krijgen binnen het curriculum van de opleiding;

5. Onderwijsinstellingen dienen zich bewust te zijn van de angst die studenten kunnen ervaren bij het maken van een melding, en deze angst te erkennen;

6. Onderwijsinstellingen dienen bijscholingen te organiseren voor alle medewerkers die fungeren als aanspreekpunt of die meldingen behandelen, over de omgang met zowel slachtoffers als daders van grensoverschrijdend gedrag;

7. In geval van een klacht dient de begeleidende instantie steeds in samenspraak met de betrokken stagiair te onderzoeken in welke mate de onderwijsinstelling en stageplaatsen betrokken en/of geïnformeerd moeten worden, afhankelijk van de aard en ernst van de klacht;

8. De onderwijsinstelling dient een veilige omgeving te creëren waar er de mogelijkheid bestaat om te kunnen ventileren tegen een persoon waarmee de student zich kan identificeren. Hierbij raadt VVS aan om als instelling een viertal keer per jaar contactmomenten tussen groepjes studenten onderling te organiseren, eventueel onder begeleiding van een niet-beoordelende (stage)coach;

Bevragingen

9. Na afloop van iedere stage dient de onderwijsinstelling anonieme bevragingen af te nemen om op de hoogte te blijven van eventuele problemen. VVS bepleit hierbij de implementatie van een Vlaanderenbrede en wetenschappelijke bevraging, specifiek afgestemd op diverse opleidingen binnen de zorgsector, zodat problemen direct zichtbaar en duidelijk worden;

10. Het is wenselijk om de stagebevraging te integreren in de stageloopbaan van de opleiding. VVS raadt aan om de volgende best practices te volgen:

- Maak de stagebevraging een vast (verplicht) onderdeel van het online stageleerpad/ stageportfolio.
- Voorzie een vast moment binnen de lestijd voor het invullen van de stagebevraging.

11. De anonimiteit van de student moet ten allen tijde gegarandeerd blijven. Om dit te verzekeren, raden we aan om na een voldoende verloop van tijd (en na de beoordeling van de student) alle bevragingen te bundelen, zodat de gegeven feedback niet kan worden gelinkt aan een specifieke student;

12. De resultaten van de bevragingen moeten anoniem worden gedeeld met de zorginstellingen. Hierbij raadt VVS aan om de feedback over te brengen in de vorm van aanbevelingen zodat negatieve ervaringen en werkpunten op een genuanceerde manier worden overgebracht;

13. VVS pleit dat er op z'n minst op jaarlijkse basis overlegd wordt met alle stagepartners, en dat alle stageplaatsen op regelmatige basis worden bezocht door de onderwijsinstelling;

14. VVS roept op tot grondigere, structurele informatie-uitwisseling over de kwaliteit van stageplaatsen tussen de hoger onderwijsinstellingen;

15. VVS vraagt aan iedere partner die betrokken is in de stage, bij de stagiair of zorginstelling of onderwijsinstelling, om op een veilige en opbouwende manier te communiceren over de zaken die mislopen, en dat er op een transparante manier kan worden gezocht naar oplossingen;

De rol van de stagementoren

16. VVS is voorstander van een niet-beoordelende stagecoach of vertrouwenspersoon aan het begin van de opleiding toe te kennen aan de student. Deze stagecoach of vertrouwenspersoon blijft gedurende de gehele studieloopbaan liefst dezelfde. Op deze manier kan er een vertrouwensband ontstaan tussen de coach en de student en ervaart de student minder drempels bij het aankaarten van bezorgdheden of onaangename stage-ervaringen;

17. Mentorcursussen dienen verplicht te zijn voor alle stagementoren binnen de zorginstelling. Hierbij vraagt VVS om elke 3 jaar een opfriscursus te voorzien voor elke stagementor;

18. Stagementoren dienen voldoende tijd en ruimte te krijgen om studenten te begeleiden; hiervoor zijn aanpassingen in het huidige takenpakket en uurrooster nodig;

19. VVS vraagt aan zorginstellingen om waardering te tonen aan het personeel dat een mentorcursus volgt;

20. VVS vraagt aan zorginstellingen om een bepaald (h)erkenningsteken toe te kennen aan de mentor, zodat het voor de student duidelijk is wie hun mentor en aanspreekpunt is;

21. VVS benadrukt dat een positieve stage-ervaring essentieel is voor studenten om hun opleiding voort te zetten. Nog te vaak merken we dat studenten juist afhaken door negatieve ervaringen op stage;

Kwaliteitswaarborging voor iedere stagiair

22. Het is uiterst noodzakelijk dat eerstejaarsstudenten een begeleiding kunnen genieten die er volledig op is gericht dat de student zich veilig en nuttig voelt op de stageplaats en alle leerkansen krijgt waar die nood aan heeft;

23. VVS wil het doorbrengen van wekelijks ongeveer een uur door de stagebegeleiders op de stages aanmoedigen;

24. VVS raadt de onderwijsinstellingen aan een jaarlijks bezoek te brengen aan alle stageplaatsen, waarbij verder weg gelegen zorginstellingen niet mogen vergeten worden;

25. VVS adviseert de onderwijsinstellingen om te streven naar het faciliteren van een stageperiode voor iedere student waarbij men voor een langere, aansluitende periode in een zorginstelling werkzaam is. De student heeft dan alle tijd om diens groeicurve te doorlopen en een succesvolle stage af te leggen;

26. Eerstejaarsstudenten moeten ook de kans krijgen om in grotere zorginstellingen stage te lopen;

27. VVS raadt een laagdrempelige manier van communicatie aan tussen de stagebegeleider en de student, waarbij een student op buitenlandse stage niet mag vergeten worden;

28. VVS pleit voor de toekenning van een nieuw kwaliteitslabel op Vlaams niveau aan stageplaatsen, gebaseerd op de Vlaanderenbrede bevraging, ingevuld door de studenten zelf;

29. Het kwaliteitslabel moet erkenning geven aan stageplaatsen voor hun inspanningen en tijd geïnvesteerd in kwaliteitsvolle stagebegeleiding. Daarnaast kan het andere stageplaatsen aanmoedigen om ook te investeren in verbetering van hun mentorprogramma en begeleiding van studenten;

Minimumvoorwaarden voor iedere student:

30. Iedere student, ongeacht hun afstudeerrichting, heeft recht op vergoeding van vervoer naar de stageplaats, gratis en voldoende nabijgelegen parkeergelegenheid, betaalbare maaltijden en mogelijkheid tot overnachting;

Voor studenten specifiek binnen de opleiding Geneeskunde zijn dit:

31. Het tekenen van een opt-out op het maximum gemiddelde van 48u per stageweek moet vrijwillig zijn en blijven;

32. VVS vraagt om de referteperiode van 13 weken te verkorten, zodat deze slechts één stageperiode zou beslaan, of enkele korte, of een deel ervan. Hierdoor kunnen stageplaatsen telkens rekening houden met de gemiddeld maximaal te presteren tijden, reeds bij het opstellen van de roosters, en kunnen studenten vlotter toezien dat hun rechten worden nageleefd;

INLEIDING

De zorgsector kampt al lange tijd met een structureel personeelstekort. Maar naast de impact hiervan op patiënten zien we als Vlaamse Vereniging van Studenten nog een groep die ernstig onder dit tekort gebukt gaat: de studenten die stage lopen in de zorgsector. In april 2023 werden we overspoeld met verhalen van studenten verpleegkunde die lange shifts draaien zonder adequate begeleiding, zelfstandig verpleegtechnische handelingen dienen uit te voeren waarvoor ze nog niet voldoende opgeleid of gemachtigd zijn, buitensporige uren draaien en nog vele andere uitdagingen ondervinden. Later werd bekend dat dit niet beperkt is tot de verpleegkundestudenten, maar dat elke stage in de zorgsector met vergelijkbare problemen kampt. Dit geldt met name voor stageplaatsen die 24/7 operationeel zijn en waar te allen tijde zorgbehoevenden aanwezig zijn. Daarnaast gelden deze uitdagingen ook voor studenten in de thuisverpleging.

Hierdoor dreigen stages geen leermomenten meer te zijn waarin studenten hun vaardigheden in de praktijk kunnen oefenen, maar veranderen ze in werkmomenten waar er weinig educatieve ondersteuning is. Dit heeft nadelige gevolgen voor zowel de studenten als patiënten, en kan zelfs leiden tot potentieel gevaarlijke situaties.

Dit standpunt richt zich niet alleen tot de verpleegkundestudenten, maar ook tot geneeskundestudenten en studenten die stages lopen in paramedische vakgebieden zoals Ergotherapie, Logopedie, Audiologie, Biomedische Wetenschappen, Medische Beeldvorming en Radiotherapie. Ook studenten Vroedkunde en Kinesitherapie mogen hierbij niet over het hoofd worden gezien.

Met dit standpunt wil VVS aandacht vragen voor de problemen rondom de inzet van studenten in de zorgsector en geven we een reeks aanbevelingen om deze kwestie aan te pakken.

Gezien de implementatie van deze aanbevelingen deels onder de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstellingen komt te vallen, hebben we voorafgaand aan deze publicatie overleg gepleegd met verschillende actoren[1], waaronder opleidingshoofden en stagecoördinatoren van zowel professionele en academische bacheloropleidingen, als masteropleidingen in de gezondheidszorg. Ook hebben we gesproken met enkele diensthoofden van ziekenhuisafdelingen. Op deze manier hebben we een beter inzicht gekregen in de huidige maatregelen die worden toegepast, evenals in de obstakels die zich voordoen bij de implementatie van deze maatregelen.

[1] VVS heeft contact gehad met vertegenwoordigers van volgende instellingen: AP Hogeschool, Arteveldehogeschool, Erasmushogeschool Brussel, Hogeschool UCLL, Hogeschool Vives, Howest, Karel de Grote Hogeschool, KU Leuven, Odisee Hogeschool, Thomas More Hogeschool, UGent, UHasselt, Universitair Ziekenhuis Antwerpen (UZA), Universiteit Antwerpen en UZ Leuven.

OORZAAK

Aan de kern van het wangedrag ten opzichte van studenten in de zorgsector liggen drie belangrijke factoren ten grondslag: het personeelstekort, de aanwerving van studenten als goedkope arbeidskrachten, en de overtuiging dat studenten het meest leren door middel van het maken van fouten.

Aan de ene kant leidt het **personeelstekort** ertoe dat er onvoldoende medewerkers beschikbaar zijn om studenten de benodigde begeleiding te bieden en een actieve rol te spelen in hun opleiding. Dit resulteert soms in studenten die alleen worden gelaten bij het uitvoeren van taken die ze in de praktijk nog maar zelden hebben gezien of uitgevoerd. In sommige gevallen betreft dit zelfs ingrijpende taken die veel verantwoordelijkheid met zich meedragen, zoals het voorbereiden en toedienen van medicatie.[2] Het begeleidende personeel realiseert zich niet altijd dat de student hier nog niet veel ervaring mee heeft, of dat dit nog niet voldoende aan bod is gekomen in hun opleiding. Het is belangrijk te benadrukken dat de handelingen die studenten soms zelfstandig uitvoeren niet altijd in overeenstemming zijn met de wet, en dat het in veel gevallen verplicht is dat er toezicht is van een vast personeelslid.

Aan de andere kant worden **studenten soms beschouwd als goedkope arbeidskrachten** om de hoge werkdruk, afwezigheid door ziekte of zelfs openstaande posities op te vangen. In plaats van dat studenten de gelegenheid krijgen om uiteenlopende en relevante kennis en vaardigheden op te doen, worden ze soms belast met taken die op dat moment niet voldoende bemand kunnen worden. Dit betreft bijvoorbeeld administratieve werkzaamheden, zoals het opnemen van de telefoon of andere routinematige taken die eigenlijk tot het takenpakket van administratief en logistiek personeel behoren. Ook wordt er vaak van studenten verwacht dat zij alle beloproepen van patiënten beantwoorden, terwijl dit in veel gevallen niet bijdraagt tot een relevante leerervaring.

Ten derde laten veel stagementoren[3] hun studenten doelbewust snel zelfstandig werken, vanuit de overtuiging dat zij hier het meest van leren,

[2] Jeroen Bossaert, "HLN onderzoek: uitbuiting in de zorg: onervaren studenten moederziel alleen bij patiënten en bejaarden. 'Dit kan levens kosten'," HLN, 27 april, 2023. https://www.hln.be/binnenland/hln-onderzoek-uitbuiting-in-de-zorg-onervaren-studenten-moederziel-alleen-bij-patienten-en-bejaarden-dit-kan-levens-kosten~a6f693ce.

[3] In dit standpunt wordt gebruikgemaakt van zowel de term "stagementor" als "stagebegeleider". Een stagementor is het personeelslid van de zorginstelling die een stagiair onder zijn of haar hoede neemt. Bij geneeskundestudenten kan dit ook een assistent (ASO) zijn. De stagebegeleider is verbonden aan de onderwijsinstelling, deze fungeert daar als organisator van het stageverloop en als aanspreekpunt voor de student.

zelfs als zij hierbij fouten maken. Hoewel sommige studenten dit zelfstandig werken als positief ervaren, zijn er ook velen die zich onzeker en onveilig voelen wanneer ze te vroeg alleen worden gelaten. Dit is met name relevant gezien sommige van hun handelingen ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de patiënt als ze niet correct worden uitgevoerd.

Tenslotte is er vaak een **discrepantie tussen stages in woonzorgcentra (WZC's) en ziekenhuizen**. Naar de mening van veel studenten is de kwaliteit van zorg en begeleiding in WZC's ondermaats. Bovendien is er in WZC's minder variatie in zorgtaken vergeleken met ziekenhuizen, waar medische zorgverlening prioriteit heeft. Dit betekent dat er vaak nog minder verpleegkundig personeel aanwezig is om studenten te begeleiden, en verpleegkundige taken nog sneller aan studenten worden gedelegeerd. Daarbij komt ook dat ze vaak worden begeleid door zorgkundigen die niet zijn opgeleid om verpleegkundige handelingen uit te voeren of te onderwijzen.

GOOD PRACTICES

Uit de gesprekken met onderwijs- en zorginstellingen werd al snel duidelijk dat er vandaag de dag al verschillende goede praktijken bestaan, en dat er verschillende maatregelen worden genomen binnen zowel het hoger onderwijs als de zorginstellingen om de bovengenoemde problemen aan te pakken. Hieronder worden deze goede praktijkvoorbeelden opgesomd per domein. **Hierbij wensen we wel te benadrukken dat sommige 'goede praktijkvoorbeelden' eerder uitzondering zijn op de regel.**

Financieel

- Fundraisers worden georganiseerd om zorgvakanties voor studenten te financieren, met name degenen die deelnemen aan kampen.
- Stagecontracten worden online gepubliceerd om transparantie te bieden omtrent vergoedingen.
- Zorginstellingen bieden maaltijden aan studententarief of personeelstarief aan.
- Zorginstellingen bieden gratis parkeergelegenheid aan studenten.
- Waar mogelijk worden overnachtingen tegen voordelige tarieven aangeboden door zorginstellingen.

Melding van grensoverschrijdend gedrag in de ruimere betekenis

- Er wordt trapsgewijze ondersteuning voorzien aan de student.
- Er wordt een laagdrempelig aanspreekpunt voorzien, waarbij de stagebegeleider vaak als eerste contact optreedt.
- Er wordt gebruikgemaakt van overzichtelijke verwijzingen naar hulpkanalen voor studenten bovenaan het studentenplatform van de onderwijsinstelling.
- Er wordt een brede en toegankelijke communicatie gedeeld over het indienen van anonieme klachten via een duidelijke flowchart, zowel op opleidingsniveau als op instellingsniveau. Hierbij wordt er extra aandacht besteed aan meldingsangst bij studenten.

- Informatie rond meldingsmogelijkheden en -procedures wordt permanent opgenomen in het curriculum. Bij eerstejaarsstudenten wordt deze informatie aangeboden tijdens de onthaaldagen of net vóór de eerste stage.
- Er vinden één-op-één gesprekken plaats tussen de student en een vertrouwenspersoon.
- Studenten krijgen de mogelijkheid om negatieve ervaringen rond stages te delen, zonder dat hier een officiële procedure aan vast hangt. Dit gebeurt steeds in samenspraak met de betrokken student.
- Studenten hebben volledige autonomie in de beslissing om al dan niet een melding te maken bij een meldpunt, zonder enige vorm van meldingsdwang.
- Er wordt erkend dat studenten, zeker zij die zich later wensen te specialiseren in een bepaalde discipline, een grote melddrempel en angst ervaren voor repercussies na het afleggen van een melding.
- Er worden tutorgroepen, onder begeleiding van een tutor, georganiseerd waarbij studenten kunnen vertellen over onaangename situaties op stage.
- Er wordt een bijscholing georganiseerd voor betrokken personeelsleden over seksueel grensoverschrijdend gedrag (GOG). Deze bijscholing wordt gegeven door een erkende vormingsverlener met expertise.
- Er bestaan vertrouwenspunten en meldpunten op verschillende niveaus waarbij er een diversiteit is aan aanspreekpunten op vlak van gender.

Bevragingen

- Er wordt een jaarlijkse bevraging afgenomen bij studenten over de stageplaatsen.
- Er wordt gewerkt met een positief geformuleerde bevraging, waarbij ruimte is om waardevolle tips neer te schrijven.
- Er wordt een onderdeel in de bevraging gewijd aan de stagebegeleiding door de stagementor, het krijgen van leerkansen en constructieve feedback en het gevoel op de stageplaats en binnen het team.
- De anonimiteit van de respondenten wordt te allen tijde gewaarborgd.
- Tijdens de les wordt er voldoende tijd uitgetrokken zodat studenten de bevraging kunnen invullen.
- Het invullen van de bevraging wordt opgenomen als een verplicht onderdeel in het stageleerpad/stageportfolio.
- Er bestaat een mogelijkheid voor de zorginstelling om kwalitatieve/open antwoorden op te vragen, indien de anonimiteit van de respondent gewaarborgd kan worden.

- Indien de bevraging door té weinig respondenten werd ingevuld, kunnen er resultaten van afgelopen jaren worden toegevoegd in het feedbackrapport voor de zorginstelling, indien de anonimiteit op deze manier gewaarborgd kan blijven.
- Bij het delen van de resultaten uit de bevraging aan de stageplaats, kan negatieve feedback geherformuleerd worden als positieve aanbevelingen.
- Indien er herhaaldelijk negatieve bevragingen worden ingevuld over een stageplaats, wordt er een overleg gevraagd. Indien hier geen gehoor aan wordt gegeven, wordt een beëindiging van de samenwerking in overweging genomen.
- De resultaten uit de bevraging worden besproken in een specifieke onderwijskwaliteitsraad waarbij studentenvertegenwoordigers aanwezig zijn.
- Zorginstellingen sturen na het beëindigen van de stage een bevraging naar de student.
- Tijdens middagpauzes worden er gesprekken georganiseerd tussen studenten en een begeleidingsverpleegkundige van de zorginstelling, die onafhankelijk is en geen beoordelende functie heeft. Dit gebeurt in groepjes van 10, waarbij de studenten een gratis broodje krijgen aangeboden. Zo kan er geventileerd worden over de stage, waardoor de begeleidingsverpleegkundige automatisch bepaalde signalen kan opvangen en er verder mee aan de slag gaat.

Kwaliteitswaarborging

- Bij aanvang van de opleiding worden studenten toegewezen aan een stagebegeleider die geen beoordelende functie heeft. Zo kan er een vertrouwensband opgebouwd worden.
- Stagebegeleiders komen wekelijks langs op de stageplaats.
- Bij buitenlandse stages worden er laagdrempelige manieren voorzien om het contact tussen de stagebegeleider en de student te faciliteren.
- Eerstejaarsstudenten (oa. Verpleegkunde) krijgen de kans om stage te lopen in grotere zorginstellingen.
- Er wordt een erkenningslabel uitgedeeld aan de bijzonder goed presterende stageplaatsen.
- Er wordt waardering en erkenning gegeven aan de stageplaatsen voor hun inzet en betrokkenheid tijdens de begeleiding van de student.
- Er wordt waardering en erkenning getoond voor personen die de mentorcursus hebben gevolgd.
- Er wordt een (h)erkenningsteken gegeven aan de stagementoren, zodat het voor de student meteen duidelijk is wie hun mentor/aanspreekpunt is.
- Mentoren worden opgeleid om studenten te begeleiden bij faalangst, stress en het waarborgen van hun mentaal welzijn.
- Onderwijsinstellingen organiseren zelf mentorcursussen voor de stagementoren van de zorginstellingen.

- Er worden reguliere contactmomenten met studenten georganiseerd, zowel in groepjes als individueel, waarbij een niet-beoordelende stagebegeleider kan luisteren naar de stage-ervaringen van de student(en).
- Er vinden structurele overlegmomenten plaats tussen de onderwijsinstellingen over niet-kwaliteitsvolle stageplaatsen, waarbij er gezamenlijk wordt gezocht naar een oplossing.
- Er worden zowel binnen de onderwijs- als zorginstelling werkgroepen georganiseerd over kwaliteitsvolle stages waaraan studenten kunnen deelnemen.

PROBLEMEN EN AANBEVELINGEN

Meldingspunten

De onderwijsinstellingen hebben al heel wat contactpunten en -personen in werking gesteld waar studenten terecht kunnen met klachten over hun stageplaats. VVS is dan ook geen voorstander van een nieuw, overkoepelend meldpunt. Het kan namelijk niet de bedoeling zijn dat studenten hun weg niet meer vinden naar een meldpunt doordat er een overvloed aan meldpunten bestaat. We vragen echter wel dat er steeds een **kwaliteitsvol en neutraal contactpunt** is op **zowel de stageplaats als in de onderwijsinstelling.**

Helaas stellen we echter vast dat nog niet alle studenten hun weg naar een meldpunt vinden en dat voor sommigen de drempel te hoog is om melding te maken. Het valt niet te vergeten dat de personen en diensten waartegen de studenten zich uitspreken, hen aan het einde van de rit nog steeds moeten beoordelen. Daarom vragen we van de onderwijsinstellingen om hun studenten grondig te **informeren over welke gedragingen zijn toegelaten, wat telt als professioneel gedrag en wanneer hun stageplaats een professionele en persoonlijke grens overschrijdt.**

Daarnaast is het belangrijk dat de onderwijsinstellingen studenten **ook duidelijke informatie verschaffen over waar en hoe ze problemen kunnen melden.** Dit kan bijvoorbeeld aan bod komen bij de verplichte stagevoorbereiding vooraleer de studenten op stage vertrekken. De (doorverwijzing naar de) informatie rond de verschillende meldpunten en hulpkanalen dient op een zichtbare plek te staan op het studentenplatform van de onderwijsinstelling.[4] Reeds tijdens de onthaaldagen dienen eerstejaarsstudenten bewust te worden gemaakt van de werking van de ombudsdienst.

Voor de aanvang van de eerste stageperiode moeten studenten geïnformeerd worden over hun rechten als stagiair en de meldprocedures indien er zaken fout lopen. Deze informatie dient daarbij klassikaal te worden overgebracht. **Informatie rond meldpunten en een heldere duiding bij de procedure van een melding moeten**

[4] Onder hulpkanalen worden studiebegeleiding, ombudsdienst, diensten voor psychologische bijstand, studentenvoorzieningen, trustpunten en meldpunten verstaan.

een vaste plek krijgen binnen het curriculum. Hierbij raadt VVS ook sterk aan om het vlaggensysteem van Sensoa te gebruiken.[5]

Een best practice die we willen aanmoedigen is het **opstellen van een flowchart die visueel weergeeft waar een student met welke klacht terecht kan**. Zo worden alle opties gebundeld op één plaats, behoudt de student het overzicht en kan de inhoud ervan behandeld worden bij de stagevoorbereiding. Een voorbeeld hiervan is de flowchart die aan de studenten geneeskunde van de KU Leuven wordt getoond.[6] Uiteraard moeten we te allen tijde rekening houden dat deze duidelijk, begrijpbaar en overzichtelijk is. Er moet verder **worden ingezet op de studentvriendelijkheid van dergelijke middelen om te garanderen dat deze begrijpbaar zijn voor iedereen.** De informatie moet op een brede en toegankelijke manier gecommuniceerd en verspreid worden naar de studenten.

Het is ook belangrijk voor de onderwijsinstelling om het bestaan van **meldingsangst** te **erkennen**. Een significant deel van de studenten geeft aan een hoge drempel te ervaren om met hun negatieve ervaringen naar een meldpunt te gaan.

Studenten die zich bijvoorbeeld later wensen te specialiseren in een bepaalde discipline zijn minder geneigd om onaangename ervaringen te rapporteren, uit angst dat dit hun kansen op specialisatie zou doen verminderen.
Transparantie over zowel opleidingsgebonden als facultaire en centrale meldpunten, waarbij de student op een heldere manier wordt geïnformeerd over het traject dat diens klacht kan afleggen en welke personen bij elke stap worden betrokken, kan hierbij al heel wat onzekerheden wegnemen en de beslissing om naar het meldpunt te stappen makkelijker maken.

Eens studenten de weg naar het meldpunt vinden en de stap durven zetten naar een melding, is het ook belangrijk dat zij goed worden verder geholpen. Daarom **vraagt VVS dat de onderwijsinstellingen alle medewerkers** die functioneren als aanspreekpunt of behandelaar van meldingen, zowel op de stageplaats als in de onderwijsinstelling, **bijschoolt over hoe men moet omgaan met slachtoffers en daders van grensoverschrijdend gedrag.** Dit kan komen in de vorm van een cursus, nascholing of terugkomdag voor medewerkers van zorginstellingen en onderwijsinstellingen, deze horen gegeven te worden door erkende vormingsverleners met expertise rond grensoverschrijdend gedrag. In geval van een klacht hoort de begeleidende instantie daarnaast **in samenspraak met de betrokken stagiair te onderzoeken in welke mate de onderwijsinstelling en stageplaatsen kunnen en/of moeten betrokken/ingelicht worden** van het feit afhankelijk van de aard en ernst.

[5] Sensoa - Vlaggensysteem - Hoe reageren op seksueel grensoverschrijdend gedrag?, https://www.sensoa.be/vlaggensysteem-hoe-reageren-op-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag#:~:text=Het%20Sensoa%20Vlaggensysteem%20is%20een%20in%20Vlaanderen%20ontwikkelde,ok%C3%A9.%20Ze%20zijn%20aangeduid%20met%20verschillende%20kleuren%20vlaggen

[6] "Grensoverschrijdend gedrag: hoe volgt de Faculteit Geneeskunde grensoverschrijdend gedrag (GOG) bij studenten op?" KU Leuven, 2 januari, 2023. https://med.kuleuven.be/nl/studeren/studentenportaal/studieloopbaanbegeleiding/grensoverschrijdend-gedrag/index.html

Zowel op centraal, facultair als opleidingsniveau dienen er teams van vertrouwenspersonen beschikbaar te staan voor de student. In deze groep van vertrouwenspersonen is er een diversiteit aan aanspreekpunten op vlak van gender. Studenten hebben na een **negatieve ervaring** op een stage namelijk **nood aan een veilige omgeving waar er de mogelijkheid bestaat om te kunnen ventileren tegen een persoon waarmee de student zich kan identificeren**. Daarom raden we ook aan om als instelling een **viertal keer per jaar contactmomenten** tussen groepjes studenten onderling te **organiseren**, eventueel onder begeleiding van een niet-beoordelende (stage)coach. Tijdens deze contactmomenten kunnen de studenten dan vrijuit hun stage-ervaringen delen met elkaar en bij elkaar aftoetsen wat als positief en negatief werd ervaren. Op deze manier **blijven studenten ook niet zitten met bezorgdheden en vragen rondom een onaangename situatie** op hun stageplaats.

Bevragingen

Wanneer er geen of weinig klachten van studenten binnenkomen, kunnen zowel onderwijs- als zorginstellingen er foutief vanuit gaan dat studenten geen problemen ondervinden. Studenten zijn zich echter soms niet bewust van welke situaties wel of niet behoren tot de 'normale gang van zaken', en wanneer er zich wel dubieuze omstandigheden voordoen zijn ze bezorgd om een onprofessionele indruk na te laten indien ze dit melden. Andere studenten vinden hun weg niet naar de voorhanden diensten en middelen, of zijn afgeschrikt door de (hoogdrempelige) procedure. Bovendien heerst er onder een deel van de studenten de angst dat wanneer ze een oncomfortabele situatie aankaarten, ze hier later repercussies van zouden ondervinden die hen bijvoorbeeld zouden kunnen verhinderen om zich later te specialiseren in een bepaalde discipline.

Om de vinger aan de pols te houden **vraagt VVS aan de onderwijsinstellingen om na iedere stage een anonieme bevraging af te nemen.** In deze stagebevraging dienen er dan ook vragen gesteld te worden die peilen naar de studentenbegeleiding op de stageplaats en de manier waarop studenten bij de zorginstelling terecht kunnen indien er problemen opduiken. De bevraging voor de stageplaats moet positief worden opgesteld, met ruimte voor waardevolle tips voor toekomstige studenten.

De **anonimiteit van de student moet te allen tijde gegarandeerd** blijven. Om dit te verzekeren, raden we aan om na een voldoende verloop van tijd (en na de beoordeling van de student) alle bevragingen te bundelen, zodat de gegeven feedback niet kan worden gelinkt aan een specifieke student. De persoonlijke gegevens van de studenten die de bevragingen hebben ingevuld mogen in geen enkel geval worden doorgegeven aan de stageplaats. Kwalitatieve resultaten uit de bevraging kunnen worden gedeeld met de stageplaats, indien dit op een geanonimiseerde manier kan gebeuren.

Via de anonieme bevraging kunnen studenten hun zorgen op een laagdrempelige manier kwijt zonder hiervoor meteen naar een meldpunt te moeten stappen. Aan studenten moet de **optie aangeboden worden** om een **klacht neer te leggen bij een erkend meldpunt**, maar ze **dienen hierover volledig autonoom en zonder druk te kunnen beslissen**. De student moet een geïnformeerde keuze kunnen maken waarbij die zich veilig en comfortabel voelt. Bij **herhaaldelijk negatieve reacties over een bepaalde zorginstelling** in de resultaten **dient** de **onderwijsinstelling** zelf **in te grijpen**. Dit kan ze doen door in gesprek te gaan met de bewuste stageplaats en desnoods de samenwerking met de stageplaats te beëindigen.

De anonieme bevraging is een belangrijke component in het reflecteren van de student over diens eigen ervaring met de stage. Het is enerzijds belangrijk voor de student om stil te staan bij de eventuele negatieve ervaringen en de tijd en ruimte te krijgen om na te denken of de student hier gevolg aan wil geven. Anderzijds is dit een uiterst belangrijke bron van informatie voor de onderwijsinstelling om ervoor te kunnen zorgen dat de andere studenten, zowel binnen de instelling als daarbuiten, op een veilige plek hun stage kunnen voltooien. Daarom is het opportuun om **deze bevraging structureel in te bedden in de stageloopbaan van de opleiding.** VVS raadt hiervoor volgende *best practices* aan:

- De stagebevraging een vast onderdeel maken van het online stageleerpad/stageportfolio.
- Een vast moment binnen de lestijd voorzien voor het invullen van de stagebevraging.
- Vaste contactmomenten aanbieden met een niet-beoordelende stagebegeleider die specifiek in het teken staan van de bespreking van de stage-ervaring van de student.

De **resultaten van de bevraging** zouden ieder jaar moeten worden **gedeeld met de zorginstellingen**. De mindere resultaten uit de bevragingen zouden daarbij op een positieve manier moeten worden geformuleerd in de vorm van **aanbevelingen**. In de mate van het mogelijke gaat de onderwijsinstelling ook het gesprek aan met de zorginstellingen die het minder goed doen volgens de bevraging. Op deze manier kunnen negatieve ervaringen en werkpunten van de zorginstelling op een genuanceerde manier worden overgebracht tot bij de bewuste diensten van de stageplaats. De onderwijsinstelling en de stageplaats kunnen zo in samenwerking op zoek naar mogelijke oplossingen.

Bovendien raden we aan dat de **zorginstelling** zelf **ook op een laagdrempelige manier een bevraging van de stageplaats door de student afneemt**. Op die manier kan de zorginstelling haar **eigen specifieke nuances bevragen**. Dit kan door een korte bevraging uit te sturen, maar ook door bijvoorbeeld onder de middagpauze gesprekken te organiseren tussen kleine groepjes van stagiairs en een onafhankelijke, niet-beoordelende begeleidingsverpleegkundige, waarbij de student wordt aangemoedigd om vrijuit te spreken over hun stage-ervaringen.

Deze gesprekken stellen de begeleidingsverpleegkundigen vervolgens in staat om mogelijke signalen op te vangen en hierop actie te ondernemen.

Naast de bevragingen pleiten we er ook voor dat er op z'n minst **op jaarlijkse basis overlegd wordt met alle stagepartners**, en dat **alle stageplaatsen op regelmatige basis worden bezocht door de onderwijsinstelling**. Dit maakt de link tussen de verschillende actoren kleiner, laat toe om sneller in te grijpen waar nodig, en faciliteert een laagdrempelige en opbouwende werking tussen alle betrokken partijen.

Wanneer de hogeronderwijsinstelling de bevindingen van de bevraging grondig analyseert, kan het weleens gebeuren dat hier resultaten uit voortkomen waar de instelling zelf vragen bij heeft. Hiervoor raden we dan ook aan dat de resultaten van de bevraging die peilen naar de algemene stagekwaliteit op een specifieke onderwijskwaliteitsraad worden besproken, waarbij ook steeds een student aanwezig is. Zo kunnen eventuele vragen en onduidelijkheden van beide partijen op een directe manier met elkaar besproken worden. Studenten zijn daarbij best ook deelnemers aan werkgroepen waarin het verbeteren van de stages wordt besproken.

Om op de hoogte te blijven van alle zaken die goed en minder goed verlopen dienen de onderwijsinstellingen dus na iedere stage een anonieme bevraging af te nemen. Hierbij aansluitend wil VVS de **meerwaarde bepleiten** van een **Vlaanderenbrede en wetenschappelijke bevraging** die in **elke zorgopleiding** kan geïmplementeerd worden. Dit soort bevraging wordt reeds uitgevoerd in de Limburgse zorg- en onderwijsinstellingen.[7]

VVS raadt ook aan om voor de uitwerking van deze soort bevraging zich te laten inspireren door de CLES (Clinical Learning Environment Scale) enquête. Deze bevraging wordt afgenomen bij verpleegkundestudenten die werkzaam zijn als stagiair in een zorginstelling en peilt naar het leerklimaat, de tevredenheid en de stagebegeleiding.[8]

Het idee van een Vlaanderenbrede bevraging maakt deel uit van een **oproep tot grondigere, structurele informatie-uitwisseling over de kwaliteit van stageplaatsen tussen de hoger onderwijsinstellingen.** De hoger onderwijsinstellingen moeten op een structurele manier samenzitten om good practices met elkaar uit te wisselen, maar ook oplossingen te zoeken voor de moeilijkheden binnen stagebegeleiding en stage-ervaringen van studenten. Enerzijds kan het regelmatig organiseren van een (informeel) overlegmoment leiden tot het vroegtijdig opmerken van problematische tendensen, zodat er pro-actief kan worden ingegrepen. Anderzijds kunnen onderwijsinstellingen elkaars stagebegeleiding zo helpen verbeteren.

[7] **"Kwaliteit in Stage - Charter", kwasta.be,** https://www.kwasta.be/?q=charter.

[8] **Inge Pool, Helga Kragten, "Leerklimaat: meten en verbeteren. De ontwikkeling van een leerklimaatinstrument voor verpleegkundestudenten.",** https://www.researchgate.net/publication/328771845_Leerklimaat_meten_en_verbeteren_De_ontwikkeling_van_een_leerklimaatinstrument_voor_verpleegkundestudenten.

De Vlaanderenbrede gegevens zorgen er voor dat er **transparantie** kan zijn over de instellingen heen. Op deze manier kunnen studenten uit de ene instelling, door hun kritische bemerkingen te uiten in een bevraging, een groepsgesprek, een onderwijscommissie … , een signaal geven naar de studenten uit andere instellingen en verdere regio's.

Met VVS willen we in elk geval het belang van constructiviteit benadrukken. Wat we daarbij als belangrijk achten is dat **iedere partner die betrokken is in de stage, bij de stagiair of zorginstelling of onderwijsinstelling, op een veilige en opbouwende manier communiceert** over de **zaken die mislopen**, en dat er op een **transparante manier** kan worden **gezocht naar oplossingen**.

De rol van stagementoren

De stagementor die de studenten bijstaat in de uitoefening van hun taken, kan de stage-ervaring maken of breken. De studenten zijn er volgens VVS enorm bij gebaat om aan het begin van hun opleiding toegekend te worden aan een niet-beoordelende stagecoach of vertrouwenspersoon. **Deze stagecoach of vertrouwenspersoon blijft gedurende de gehele studieloopbaan liefst dezelfde**. Op deze manier kan er een **vertrouwensband ontstaan** tussen de coach en de student en ervaart de student minder drempels bij het aankaarten van bezorgdheden of onaangename stage-ervaringen. In de stageperiode dienen er ook specifieke momenten ingelast te worden waarbij de student, indien die hier nood aan zou hebben, met de stagecoach of vertrouwenspersoon in gesprek kan gaan over hun stage-ervaring.

Om de personeelsleden die studenten begeleiden op te leiden, bestaat er al een veelvoud aan mentorcursussen. Helaas merken we dat het vaak net de stagementoren zijn die het minst goed presteren die deze cursussen niet volgen. **VVS vraagt daarom om deze cursussen te verplichten alvorens een personeelslid een stagementor kan worden.** Bovendien is het belangrijk dat stagementoren zich blijven bijscholen.

Een mentor die 30 jaar geleden een mentorcursus heeft gevolgd, is namelijk niet meer mee met de huidige best practices uit het onderwijsveld.

VVS vraagt daarom ook dat mentoren om de 3 jaar een opfriscursus moeten volgen. In verschillende onderwijsinstellingen wordt hier al reeds een terugkomdag voor stagementoren en stagebegeleiders georganiseerd. Deze terugkomdag bestaat uit een plenaire sessie over het curriculum, sessies over professioneel gedrag, besprekingen over de kenmerken van een kwaliteitsvolle stageplaats en de beoordelingsmethodes van de stageplaats en workshops per discipline waarin men verdiept over hoe studenten evolueren per discipline.

De instellingen dienen ook op flexibele momenten hun mentoropleidingen aan te bieden. Met een aanbod van zowel dag- als avondsessies kan ook zorgpersoneel met ongewone werkuren een mentoropleiding volgen.

Daarnaast erkennen we dat het voor stagementoren niet evident is om de nodige tijd te steken in studenten, doordat ze dit als éxtra opdracht bovenop hun takenpakket krijgen. **Daarom wil VVS dat de zorginstellingen het opleiden van studenten als volwaardig deel van stagementoren hun takenpakket erkennen, en tegemoetkomen in het ontnemen van andere taken** zodat ze hier de nodige tijd en middelen in kunnen steken. De instellingen wordt dus sterk aangeraden om een bepaalde vorm van **waardering** te tonen aan het personeel dat een mentorcursus volgt. Dit kan door een bepaald **(h)erkenningsteken toe te kennen** aan de mentor. Op deze manier is het voor de student ook meteen visueel duidelijk wie hun mentor is.

We willen hierbij benadrukken dat dit ook in het voordeel van de zorginstellingen is. Wanneer **studenten een positieve stage-ervaring hebben**, zijn ze namelijk ook **meer geneigd om in die sector of instelling verder aan de slag te gaan**. Helaas merken we nu dat studenten net afhaken door negatieve ervaringen die ze op hun stage hebben opgedaan.

Hoge werkdruk op de stageplaats

Student-stagiairs in de zorgsector kloppen regelmatig lange shiften, bijvoorbeeld in de **opleiding Geneeskunde**. Dat is op zich geen probleem. Het laat immers toe dat student-stagiairs op korte tijd veel ervaring kunnen opdoen en dat de opleiding van bachelor in de geneeskunde tot beroepsactieve arts (in vergelijking met andere Europese opleidingen geneeskunde) gestroomlijnd loopt. Daarnaast is het een realistische voorbereiding op het artsenberoep, waarbij lange shiften en afwijkende werkuren geen uitzondering zijn. Toch moet men waken dat de wettelijk bepaalde maximale stage-uren niet worden overschreden.

De wet van 12/12/2010 tot vaststelling van de arbeidsduur van (...) studenten-stagiairs bepaalt hoeveel uren stagiairs (alsook geneesheren, tandartsen, arts-specialisten-in opleiding en huisartsen-in- opleiding etc.) wekelijks maximaal mogen presteren. In beginsel geldt dat, behoudens wettelijk bepaalde gevallen van overmacht, **gemiddeld maximaal 48 uur per week** gewerkt mag worden. Dat gemiddelde wordt berekend **over een referteperiode van 13 weken**. Daarnaast geldt een **wekelijks maximum van 60 uur**, wat behoudens overmacht niet mag worden overschreden. Verder mag een shift, opnieuw behoudens overmacht, niet langer duren dan 24 aaneensluitende uren, en moet na elke shift van minstens 12 uren een recuperatieperiode geboden worden van minstens 12 uren. Ook moet een register van de gepresteerde arbeidsuren worden bijgehouden op de stageplaats.

Een belangrijke toevoeging aan deze wet (artikel 7): tussen een stageplaats (werkgever) en stagiair (werknemer) kan een overeenkomst gesloten worden, zodat de stagiair gemiddeld tot 12 uur extra kan presteren. Dit laat de stagiairs toe om deel te nemen aan de wachtregeling. Zo geldt dan een gemiddeld maximum van 60 uren per week (berekend over 13 weken) en een **wekelijks absoluut maximum van 72 uren**. Dat staat bekend als de 'opting-out'. Een grote meerderheid van de studenten-stagiairs ondertekent zulke overeenkomst. Argumenten daarvoor zijn o.a. het opdoen van meer ervaring, het makkelijker kunnen deelnemen aan de wachtregeling en het ervaren van de werkdruk die voor beroepsactieve artsen niet ongewoon is. De wet bepaalt dat het afsluiten van zo'n overeenkomst vrijwillig moet zijn, en dat iemand die ervoor kiest deze niet te ondertekenen daarvan geen enkel nadeel mag ondervinden.

In de praktijk echter worden deze bepalingen niet steeds nagekomen.

- De overeenkomst zou schriftelijk afgesloten moeten worden. In de praktijk wordt deze regelmatig niet opgevraagd, en bestaat er dus geen overeenkomst voor een stageperiode.
- De overeenkomst zou volledig vrijwillig ondertekend worden. In de praktijk is het erg uitzonderlijk dat studenten ervoor kiezen om dat niet te doen. Veel studenten geven aan bereid te zijn om, door de hoger genoemde argumenten, extra stage-uren te lopen. Bovendien is het verschil tussen stageplaatsen en disciplines groot: het komt zeker ook voor dat de stage-uren lager liggen dan 48 uren per week, of dat enkele drukke weken gevolgd worden door enkele rustige. Dat zijn belangrijke nuances om mee in rekening te brengen. Anderzijds kunnen studenten die kiezen om geen opting-out te tekenen, zekere drempels ervaren. Op vele stageplaatsen is het rooster voor het al dan niet afsluiten van de overeenkomst opgemaakt, of moet dit gevuld worden door stagiairs onderling. Minder uren voor één stagiair kunnen zo meer uren betekenen voor een ander.
- De referteperiode waarover de gemiddelde wekelijkse arbeidsuren worden berekend, bedraagt 13 weken. Stageperiodes zijn steeds korter dan 13 weken: deze duren (verschillend tussen de universiteiten) 2, 4, 5 of 6 weken. Na deze periode gaan stagiairs vaak aan de slag in een andere dienst en/of ziekenhuis. De referteperiode beslaat dus meerdere – minstens 3 – stageperiodes, waarvan de stageplaatsen niet onderling overleggen over de uren die een stagiair in voorgaande periodes presteerde. In de praktijk zien stagiairs en stageplaatsen de stageperiodes als losstaande stages, telkens apart gepland, terwijl de wetgeving deze samen telt.

Kortom, de registratie van arbeidstijden schiet vaak tekort bij stagiairs. Zowel de stagiair als de stageplaats worden niet aangezet om de gepresteerde uren bij te houden. Door de wetgeving met referteperiode van 13 weken (d.i. meerdere stageperiodes) wordt het **bepalen van de gemiddeld gepresteerde uren** over deze gehele periode praktisch **onmogelijk gemaakt**. Stageplaatsen beschikken niet over de gepresteerde uren in voorgaande weken en studenten voelen zich niet aangezet om deze berekening zelf te maken. **Beter zou zijn om de referteperiode te verkorten, zodat deze slechts één stageperiode zou beslaan, of enkele korte, of een deel ervan.**

Zo kunnen stageplaatsen telkens **rekening houden** met de **gemiddeld maximaal te presteren tijden**, reeds bij het opstellen van de roosters, en kunnen studenten vlotter toezien dat hun **rechten worden nageleefd.**

Kwaliteitswaarborging op stage

Een goede stagebegeleiding kan een wereld van verschil betekenen voor het succes van de student in diens opleiding. Zeker bij **eerstejaarsstudenten** die in hun eerste praktijkervaringen in het veld opdoen is het **uiterst noodzakelijk** dat zij een **begeleiding** kunnen genieten die er volledig op is **gericht dat de student zich veilig en nuttig voelt** op de stageplaats en alle leerkansen krijgt waar die nood aan heeft.

Met VVS willen we **aanmoedigen dat stagebegeleiders wekelijks ongeveer een uur** op de stages proberen doorbrengen. De brug tussen de student en de stagebegeleider wordt op die manier kleiner gemaakt, en de begeleider kan beter beantwoorden aan de mogelijke bezorgdheden en vragen van de student. We raden ook aan om te **streven naar een jaarlijks bezoek van alle stageplaatsen**. Belangrijk hierbij is dat de instellingen die verder weg gelegen zijn daarbij niet over het hoofd worden gezien.

De onderwijsinstellingen en stagebegeleiders zijn op die manier mee met de actuele situatie van de stageplaats en kunnen de student daarin dan accurater begeleiden.

We vragen dan ook aan de stageplaatsen om de onderwijsinstellingen steeds op de hoogte te houden van eventuele grote veranderingen binnen de zorginstelling. De onderwijsinstellingen dienen hier ook pro-actief naar te polsen bij hun bezoeken aan en overleggen met de stageplaatsen.

Een kwaliteitsvolle stagebegeleiding betekent ook dat alle studenten de ruimte krijgen om in de beste omstandigheden hun stage uit te kunnen voeren. Dit kan al beginnen bij de stageplanning. Het komt meer dan eens voor dat de student voor een enorm complex stagetraject staat, waarbij er heel wat korte en versnipperde stageperiodes zijn verspreid over meerdere zorginstellingen. We willen met VVS dat de onderwijsinstellingen er naar **streven om voor iedere student een stageperiode te faciliteren waarbij de student voor een langere, aansluitende periode in een zorginstelling werkzaam is.** De student heeft dan alle tijd om diens groeicurve te doorlopen en een succesvolle stage af te leggen, een proces dat anders sterk verhinderd wordt door de constante nood aan aanpassing aan nieuwe werksferen, nieuwe collega's, nieuwe ritmes …

Daarnaast pleiten we er ook voor dat **eerstejaarsstudenten ook de kans krijgen** om in **grotere zorginstellingen stage te lopen**. De gewoonte leert dat de grotere ziekenhuizen vaak significant minder plaatsen aanbieden aan eerstejaars dan aan ouderejaars. De leerervaring die een eerstejaarsstudent kan opdoen door mee te draaien in de grotere ziekenhuizen is echter van onschatbare waarde voor diens verdere traject.

In ieder geval raden we aan om een **laagdrempelige manier van communicatie tussen de stagebegeleider en de student** aan te wenden. Dit element is nog sterker van belang wanneer het gaat over buitenlandse stages. Voor de studenten die in het buitenland hun stage afleggen is het noodzakelijk dat zij zoveel mogelijk communicatiemiddelen en kanalen aangereikt krijgen om in elke mogelijke omstandigheid hun stagebegeleider te kunnen bereiken.

Naast het voorkomen en aanpakken van probleemsituaties, dient er ook evenveel aandacht te zijn voor de stageplaatsen die een fantastische leerervaring bieden waar zowel de zorginstelling als de student voldoening uit halen. Daarom wil VVS departementen van zorginstellingen erkennen voor de moeite en tijd die zij investeren in het inrichten van kwaliteitsvolle stageplaatsen.

Naast **het waarderen van stageplaatsen die inzetten op kwaliteit**, hoopt VVS hiermee ook **andere stageplaatsen aan te moedigen om in te zetten op kwaliteitsvolle begeleiding**.

Dit willen we verwezenlijken door het invoeren en **toekennen van een nieuw kwaliteitslabel** op basis van beoordelingen ingevuld door de studenten zelf. Dit label zou toegekend worden op Vlaams niveau.

Factoren die studenten een stageplaats doen waarderen, zijn altijd subjectief. Het is echter een **goede opportuniteit om de zorgsector te waarderen en positieve verhalen in de verf te zetten,** iets wat ook veel opleidingshoofden van zorgopleidingen beamen.

Toch zijn er middelen om te zorgen dat de beoordeling van een stageplaats zo objectief mogelijk is, namelijk door het organiseren van een **wetenschappelijk gefundeerde, Vlaanderenbrede bevraging**, specifiek afgestemd op diverse opleidingen binnen de zorgsector. Na afloop van hun stage zullen studenten worden uitgenodigd om deze bevraging in te vullen, waarbij ze hun ervaringen en observaties kunnen delen.

Het kwaliteitslabel wordt toegekend aan de hand van **vijf essentiële criteria**:

1. Begeleiding tijdens de stage;
2. Interactie met zorgverleners en de sfeer op de werkvloer;
3. Passende taakinhoud/-invulling in verhouding tot de opleiding die men volgt;
4. Aanbod van leerkansen gedurende de stage;
5. Ontvangst van constructieve feedback van de stagementor.

Indien een stageplaats **positieve scores behaalt** op alle vijf bovengenoemde criteria, zal het **kwaliteitslabel automatisch worden toegekend**. Dit dient als erkenning voor de inspanningen van de stageplaats in het bieden van een constructieve omgeving met voldoende leermogelijkheden voor studenten.

Om echter de integriteit van het kwaliteitslabel te waarborgen, is er ook een **mechanisme voorzien voor de intrekking ervan**. In het geval dat verschillende negatieve beoordelingen worden ingevuld, kan het kwaliteitslabel worden heroverwogen.
Een aanvullende benadering is om de stageplaatsen te beoordelen op elk afzonderlijk criterium (zoals hierboven vermeld) en hieraan een score toe te kennen in de vorm van sterren. Een maximum van 5 sterren kan worden toegekend aan stageplaatsen die uitblinken in een specifiek criterium.

Dit concept beoogt een gestructureerde aanpak om de kwaliteit van stages te verbeteren en te waarborgen, met ruimte voor flexibiliteit en aanpassingen aan specifieke onderdelen binnen de stageplaats. Hierbij integreert het een **feedbackmechanisme om continue verbetering te stimuleren**, waarbij transparantie en communicatie als sleutelelementen van het proces gelden.

Het toekennen van dit nieuwe label hoort te gebeuren op Vlaams niveau, aangezien het onoverzichtelijk zou zijn mocht elke onderwijsinstelling apart een label toekennen. De privacy van studenten en zorginstellingen moet bij deze echter gevrijwaard worden. Daarom laat VVS de ruimte aan de overlegorganen op Vlaams niveau (VLIR, Vlaamse Hogescholenraad, VLUHR, VLOR) over hoe de automatische implementering zou gebeuren van het Vlaams kwaliteitslabel. Mogelijks kan dit in samenwerking gebeuren met het kabinet Welzijn. Echter vragen we hierbij wel om mogelijke pistes tot implementering steeds af te stemmen met VVS.

Minimumvoorwaarden voor iedere stagiair

Stages in België worden zelden vergoed. VVS verwacht dan ook niet dat dit in de zorginstellingen anders is, met uitzondering van de vierdejaarsstudenten bachelor Verpleegkunde. Wel willen we dat alle studenten in zorgopleidingen niet te diep in hun eigen zak moeten graaien om een stageplaats te kunnen betalen. Stageplaatsen verschillen namelijk redelijk sterk in wat ze aanbieden aan hun studenten: waar de ene student zelf moet betalen voor parking en voor maaltijden moet zorgen, kunnen de anderen gebruikmaken van gratis parkeerplek en goedkope maaltijden in de catering van het ziekenhuis. Als we willen dat iedere student op iedere stageplaats terecht kan is het **belangrijk dat er minimumvereisten zijn voor iedere stagiair.**

Concreet vragen we dat iedere stageplaats zorgt voor **vergoeding van het gebruik van openbaar vervoer** van en naar de stageplaats, **gratis en voldoende dichtbijgelegen parkeergelegenheid**, dat studenten ook **gebruik kunnen maken van de catering** die de instelling aanbiedt en de **mogelijkheid tot overnachting** indien de student lange (nacht)shiften moet draaien. Deze minimumvoorwaarden moeten gelden voor álle studenten die stage lopen in de zorgsector, ongeacht hun afstudeerrichting. Met deze aanbeveling wil VVS dat er bijkomende inspanningen worden gedaan, het is geenszins de bedoeling dat er faciliteiten van bepaalde studenten worden ontnomen om de faciliteiten die studenten van verschillende opleidingen krijgen te stroomlijnen.

Vlaamse Vereniging van Studenten
02 893 24 84
Nijverheidsstraat 10
1000 Brussel

www.vvs.ac
info@vvs.ac
@VVStudenten
@VVStudenten
@VVStudenten